

Kaderbrief 2027 Samen werken voor water en bodem

Onrustige tijden

Deze kaderbrief wordt opgesteld in een onrustige en onzekere periode: escalaties, economische en militaire confrontaties tussen grootmachten, aanhoudende gewapende conflicten in de strategische regio's en ingrijpende verschuivingen in de wereldhandel. Klimaatverandering gaat door; het weer is steeds minder voorspelbaar. Deze mondiale ontwikkelingen zijn lokaal goed voelbaar en beïnvloeden ons werkveld.

Omdat niet alles tegelijk kan, is het zaak per jaar te kijken wat kan. We gaan voor 2027 nu uit van een financieringsbehoefte van 50 miljoen. Dit vraagt nog wel keuzes maken binnen de geplande investeringen in 2027. De netto-investeringen moeten dan per saldo daarbinnen blijven. Dit zal ook impact hebben op de jaren na 2027 en daarmee zijn de voorbereidingen voor het WBP 2028-2033 relevant voor te maken keuzes voor het jaarplan 2027.

Samen werken aan water en bodem

Vorig jaar hebben we onze visie en aanpak op water- en bodem sturend (WBS) uitgewerkt. Dit gedachtengoed is steeds meer zichtbaar in onze manier van werken.

De komende jaren zal de organisatie mee veranderen om onze rol in de regio te kunnen invullen en waar nodig andere vormen van (samen)werken te realiseren. Met meer slagkracht en effectiviteit om onze ambities en opgaven te realiseren en bij te dragen aan een toekomstbestendige leefomgeving. Het tijdig aantrekken van voldoende gekwalificeerd personeel en realiseren van alle benodigde aanbestedingen vraagt veel tijd, energie en capaciteit.

Tevens wordt gewerkt aan de voorbereiding van een nieuw Waterbeheerprogramma (WBP) voor de komende 6 jaar en een doorkijk voor de periode daarna. Bij het vaststellen van het WBP 2028 - 2033 zal een meerjarig begrotingswijziging worden doorgevoerd met een geactualiseerd meerjarenperspectief.

De boodschap in deze Kaderbrief bestendigt eerder gemaakte bestuurlijke en politieke keuzes: kiezen voor toekomstbestendig werken aan onze opgaves betekent dat we langjarig nog een stevige opgave hebben. We proberen investeringen zoveel mogelijk gespreid en liefst met een stabiele omvang uit te voeren. De komende jaren zal de schuldenlast toenemen en mede daaraan gekoppeld ook de benodigde belastingopbrengsten. Bestuurlijk zijn we op zoek naar duurzaam financieel beleid.

Houvast voor komende jaren

Het uitvoeringsprogramma 2023-2027 geeft nog houvast voor de richting. De daarin beschreven ontwikkelingen worden meegenomen in de (bij)sturing op de laatste jaarschijf van het huidige WBP en de omvang en timing van de investeringen van volgend jaar en daarna.

De focus ligt daarbij op het uitvoeren van de opgaves op alle vier programma's en zorgen dat de organisatie weerbaar en wendbaar blijft. Dat doen we enerzijds zelf en anders ook met verschillende samenwerkingen in onze omgeving. De opgaves zijn groot en op een aantal gebieden kunnen we het als waterschap niet meer alleen.

Er is steeds meer verbinding zichtbaar op het thema schoon en gezond water. Dat is zichtbaar in de routekaarten voor de zuiveringskringen. We werken integraal aan de bedoeling van de nieuwe Richtlijn Stedelijk Afvalwater en de noodzaak om onze zuiveringstaak toekomstbestendig in te richten. Zo dragen wij bij aan onze ambitie om ons oppervlaktewater zo schoon en gezond mogelijk te maken. Dat doen we veelal samen met de gemeentes en het waterbedrijf.

De uitbreiding en modernisering van rwzi Garmerwolde blijft de eerstkomende jaren flinke investeringen vragen. De inzet voor schoon en gezond zal groot zijn op oppervlaktewater waarbij de Kaderrichtlijn Water een dwingend instrument is om doelen dichterbij te brengen. Voor de laatste jaarschijf van WBP 2022-2027 is daarmee onze inzet grotendeels helder.

Ons investeringsniveau is de afgelopen jaren onverminderd hoog geweest. Onze lange termijn ambities reiken verder dan we in de volgende planperiode voor het komende Waterbeheerprogramma 2028-2033 kunnen realiseren. We blijven de komende jaren heel veel werk blijven verzetten in lijn met wat in gang is gezet met het lopende Waterbeheerprogramma en het Uitvoeringsprogramma 2024. Tegelijkertijd moeten we ook de mogelijkheden benutten om het investeringsniveau en planmatig onderhoud aan onze assets beter in evenwicht te brengen met de capaciteit van de organisatie en de jaarlijks stijgende lastendruk voor de inwoners en ondernemers. Dat noodzakelijke evenwicht zorgt dat er keuzes aan de orde zullen zijn. Dit is op 27 mei in het AB aan de orde gekomen bij het bespreken van het voorkeursscenario van het DB voor het WBP.

Focus op kansen

De ‘systeemaanpassing’ van het Lauwersmeer waarbij we met onze partners een passende overgang van zoet- en zoutwater voor ogen hebben, blijft een grote opgave voor de komende jaren. De samenwerking met de betrokken partners is hierin cruciaal om vanuit gezamenlijk belang te werken aan resultaat.

Voor het uitvoeren van maatregelen voor schoon en gezond water in de Kop van Drenthe zijn mogelijk subsidiekansen vanuit ‘Nij Begun’ aan de orde.

We zijn ook alert op een goede timing van de versterking van het dijktraject 6-6 als dat voordelen biedt voor zowel ons waterschap als het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Met deze aanpak wordt gestart op hetzelfde dijktraject.

Tot slot kunnen in de steeds steviger samenwerking met andere partijen zich kansen voordoen die het onderzoeken zeker waard zijn. Dat zien we bij de zogenaamde 4de trap op Garmerwolde, in samenwerking met North Water.

Ontwikkelingen

De geopolitieke ontwikkelingen hebben impact op de leverzekerheid van goederen en de toekomstige energie-/grondstof prijzen.

We verwachten nog ontwikkelingen op het gebied van wetgeving met betrekking tot kwaliteit van oppervlaktewater.

De waterschappen komen op het gebied van digitalisering voor steeds grotere uitdagingen te staan. De nieuwe landelijke digitaliseringsstrategie (NDS) en ook de NIS2/CER wetgeving op het gebied van cybersecurity in een vitale sector, vragen extra inspanningen en brengen structurele extra lasten met zich mee.

Ook zien we dat de druk op het energienet toeneemt. Ook voor NZV verwachten we in de nabije toekomst met netcongestie te maken te krijgen. Hierop moeten we ons voorbereiden, onderzoeken welke extra maatregelen nodig zijn en wat de financiële impact daarvan is.

Daarnaast blijven bepaalde eerder geadresseerde vraagstukken aandacht vragen: de problematiek rondom de bever, de bestrijding van exoten en de effecten van de nieuwe gedragscode in beheer en onderhoud om snel en adequaat handelen in het dagelijks werk.

Meerjarig financieel perspectief

Alle waterschappen, inclusief ons eigen, zijn bezig om meer inzicht in de financiële positie op lange termijn te verkrijgen. Daar horen verschillende vragen bij, zoals wanneer zijn we financieel weerbaar en wendbaar? Kunnen we de financiële risico's van onze opgave aan?

Ieder jaar wordt in het jaarplan een begroting opgenomen + een meerjarenraming voor de 4 jaren daarna. Het Waterbeheerprogramma is het inhoudelijke kader en geeft inzicht in de timing en omvang van de investeringen. Het advies is om te streven naar een stabiel jaarlijks investeringsvolume dat gestaag meegroeit met de inflatie zonder grote schokken.

Naast de ontwikkeling van onze investeringen is het voor onze schuldpositie en liquiditeit van belang om te kijken wat de aflossingsverplichting is van de leningenportefeuille en de omvang/timing van te ontvangen/verwachten subsidies.

Financiële parameters Jaarplan 2027

Voor de nieuwe begrotingscyclus zijn (technisch economische) uitgangspunten en rekenregels nodig. Het betreft verschillende percentages, welke vaak extern beïnvloed of bepaald worden.

In deze kaderbrief worden de volgende uitgangspunten gehanteerd voor het doorrekenen van de lasten in het Jaarplan 2027, namelijk:

- a) Inflatieontwikkeling: 2,5%
- b) Loonontwikkeling: 3,6%
- c) Inzet reserves: € 1,5 mln. (conform eerdere afspraken)
- d) Relatie met hoogste resultaat 2025
- e) Conform besluit in 2023 nog een toename van 6,5fte in 2027 en daarna ongewijzigd
- f) Rente: 3,5%
- g) Investerings van netto 50 mln. Investeringsvolume conform WBP 2022 - 2027

Investeringsvolume meerjarig raakt niet direct de lasten/tarieven van 2027 maar wel het toekomstig meerjarenbeeld. Dit komt terug bij de behandeling en besluitvorming WBP 2028-2033.

Voor de inflatie en loonontwikkeling zijn de ramingen van het CPB leidend. De huidige inzichten zijn om voor 2027 2,5% respectievelijk 3,6% te hanteren. In september kijken we of de raming van het CPB is gewijzigd. In dat geval nemen we de september raming voor de cijfers in jaarplan 2027.

In de risicoparagraaf nemen we een passage op over de geopolitieke ontwikkelingen en de impact die ze hebben op de energieprijzen en de hogere onzekerheid over toekomstige inflatiecijfers.

Inzet reserves

Voor de periode tot en met 2028 is de afspraak om jaarlijks € 1,5 miljoen vanuit de reserves in te zetten voor tariefegalisatie. De inzet van € 1,5 miljoen staat o.b.v. de geraamde netto lasten 2027 gelijk met ongeveer 1,2% demping van de tarieven.

Renteontwikkeling

Als gevolg van de geopolitieke ontwikkelingen in het Midden-Oosten is de rente de afgelopen maanden enkele tienden van % opgelopen. De kapitaalmarktrente voor langere looptijden ligt nu rond 3,5%.

Investeringsen

De omvang van de inzet reserves en investeringsvolume zal de grootste impact hebben op de ontwikkelingen van onze schuldenpositie en de stijging van toekomstige kapitaallasten. Daarvoor zijn hogere inkomsten nodig door middel van stijging van de belastingtarieven.

Hiervoor rekenen we jaarlijks de geactualiseerde inzichten door. De bijsturing mogelijkheid op de kapitaallasten voor 2027 is beperkt omdat de afgeronde investeringen 2026 impact hebben op de kapitaallasten 2027. En de investeringen 2027 na afronding impact hebben op het begrotingsjaar 2028 en daarna, door activering per 1 januari van ieder boekjaar.

Omgaan met reserves

Noorderzijlvest kent algemene reserves: één voor de taak watersysteem en één voor de taak zuiveren. Elk jaar wordt bepaald of een deel van die reserves wordt ingezet om de lasten voor de belastingbetaler te dempen. Daarmee vloeit een deel van belastingopbrengsten terug naar burgers, organisaties en ondernemers.

Het rekeningresultaat over 2025 is € 1,6 miljoen positief. Een groot deel daarvan komt via resultaat bestemming als dotatie aan de reserves ten goede van de reserveomvang. En daarmee van invloed op de omvang weerstandsvermogen. Het resultaat over de programma's is:

Totaal resultaat per programma (bedragen × € 1.000)	Jaarrekening 2025	Gewijzigde begroting	Begroting 2025
Veilig leven met water	14.065	13.807	13.871
Voldoende en gezond water	32.661	33.426	33.576
Gezuiverd Water	24.908	23.187	22.022
Organisatie en omgeving	28.979	31.188	32.332
Totaal resultaat voor belasting/bijdrage reserve	100.613	101.608	101.801
Belastingopbrengsten	-100.216	-100.357	-99.801
Bijdrage reserves	-2.000	-2.000	-2.000
Nog te bestemmen resultaat	-1.603	-749	0

Gezuiverd water, heeft hogere lasten dan begroot. Daar zal een onttrekking aan de reserve aan de orde zijn. De reserve Watersysteembeheer zal toenemen door het positief resultaat.

Met de vaststelling van jaarverslag 2025 zal het resultaat moeten worden verrekend met de reserves. Onderstaande mutatie zal worden verrekend met de saldi 31/12/2025 na besluitvorming over het jaarverslag 2025.

Gerealiseerd resultaat kostendragers (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2025
Kostendragers	
Watersysteembeheer	2.665
Zuiveringsbeheer	-1.062
Gerealiseerd resultaat 2025	1.603

Dit resultaat wordt toegevoegd aan de reserves. Het weerstandsvermogen komt daarmee uit op 1,45. Net iets boven de range van voldoende (1,0-1,4). Voor 2027 is al eerder besloten om wederom € 1,5 mln. in te zetten. Dan komt het weerstandsvermogen uit op 1,34.

Sturen op egalisatie van onderhoudskosten

We zien dat onderhoudsopgaven in de tijd soms veranderlijk qua volume verlopen ondanks hun planmatig karakter. Er blijven ad hoc onderhoudsuitgaves noodzakelijk zijn, ondanks voeren van asset management. Om te voorkomen dat de exploitatielasten per jaar als gevolg van onderhoud fors schommelen willen we ernaar toewerken om een voorziening of reserve hiervoor in te stellen. Hiermee ontstaat een duurzaam financiering rondom onderhoud. Er zal jaarlijks na actualisatie van de onderhoudsplannen bekeken moeten worden of de jaarlijkse budgetten toereikend zijn. We komen later in 2026 terug met het antwoord op de vraag óf en voor welke plannen we dit m.i.v. ultimo 2026 of 2027 willen realiseren.

Belastingen van waterschap en ontwikkeling WOZ- waarde

Vanaf 1 januari 2026 is het nieuwe stelsel voor de waterschapsbelasting van kracht en heeft een wijziging in kostentoedeling plaatsgevonden. Het uitgangspunt daarvan is dat het stelsel meer gebaseerd is op het profijtbeginnsel: hoe meer een belastingcategorie profiteert van het werk van het waterschap hoe meer invloed dat kan hebben op het belastingtarief van één of meer belastingcategorieën (Ingezetenen, Gebouwd, Ongebouwd, Natuur).

Jaarlijks ontvangen we informatie van het NBK over de WOZ-waarde ontwikkeling en een raming van de heffingseenheden. Naast de netto lasten ontwikkeling van NZV zijn die ontwikkelingen bepalend voor de belasting tariefontwikkeling. Uit de laatste meerjarenraming blijkt dat de ontwikkeling van de omvang van de vervuilingseenheden redelijk stabiel blijven.

De belangrijkste update betreft de nieuwe inzichten over de WOZ-waarde ontwikkeling. Vorig jaar werd in de raming uitgegaan van een stijging van 5,8%. In de laatste raming wordt uitgegaan van 9,2%. Dit betekent een hogere prognose van de opbrengsten voor de watersysteemheffing. T.o.v. de meerjarenraming van vorig jaar betekent dat een potentiële extra opbrengst van ongeveer € 1,3 miljoen.

Ontwikkeling lasten en de tarieven voor 2027

Er is een doorkijk gemaakt van de impact op de ontwikkeling van de lasten en de gevolgen voor de tarieven voor 2027. Deze doorkijk is op basis van de cijfers in het Jaarplan 2026 uitgerekend, aangevuld met de inhoudelijke ontwikkelingen waar nu zicht op is én de actualisatie van de financiële parameters. Hieronder wordt dat cijfermatig weergegeven en toegelicht.

Lasten

De totale lasten stijgen in 2027 met ruim 11% voor de organisatie t.o.v. 2026.

Deze stijging is te zien bij Kapitaallasten (26,5%) en Personeelskosten (7%). De kapitaallasten stijgen als gevolg van de oplevering van de drie grote projecten, de Lauwersmeerdijk, de Nieuwe Waterwerken in Zoutkamp en uitbreiding van rioolwatering in Gaarkeuken inclusief persleidingen. Omdat de oplevering in dezelfde jaar plaats vindt, worden deze lasten de jaar erop zichtbaar. De personeelslasten nemen ook toe, als gevolg van beperkte groei in combinatie met CAO-stijging.

Goederen en Diensten nemen met ca. 3,5% af. Daarnaast verwachten we overige baten ook te dalen met ca. 11%. Dat bij elkaar opgeteld, lasten en baten, op een stijging van 11,4%. De specificatie is in de tabel opgenomen.

Tarieven

We kiezen voor de ambitie die we waar kunnen maken. Dit betekent dat er gestuurd wordt op de ontwikkeling van de tarieven. Dat kan lastig zijn wanneer de opgaves toenemen en de lasten blijven stijgen.

Om het tarief tussen 8%-10% te realiseren, dient de reserve van 1,5 mln. ingezet te worden. Daarnaast is er een schatting van Noordelijke Belastingkantoor ontvangen, met hogere stijging dan in 2026 gedacht. Dat betekent hogere waardes. Daarmee is het tarief voor eengezinshuishouden en een woonhuis van 480.000 tussen 8-10% te verwachten in 2027.

Jaarplan2026 miljoen	in €	Personeels kosten	Goederen /Diensten	Kapitaal- lasten	Totale lasten	Ov.Baten	Netto lasten
2025		42,3	53,0	31,1	126,4	24,6	101,8
2026		46,5	59,5	34,7	140,7	25,5	115,2
2027		49,7	57,4	43,9	151,0	22,7	128,3
Verandering		7,0%	-3,5%	26,5%	7,4%	-10,7%	11,4%

<u>Update Kaders 2027</u>	Personeels kosten	Goederen /Diensten	Kapitaal- lasten	Totale lasten	Extra dekking	Tariefstijging
Kaders2027 (obvjp26)	7,0%	-3,5%	26,5%	7,4%		11,4%
Ontwikkelingen	€240.000	€865.000	€87.500	€1.192.500		0,9%
Inzetreserve					€1.500.000	-1,2%
Maatregelen/bijsturing						0,0%
RamingNBK(Woz) +9,2% ipv 5,8%					€1.309.000	-1,0%
RamingNBK(vve)					beperkt	
Schatting tarief						10,1%

Oninbare inkomsten en kwijtscheldingen

In 2025 was een deel van onze inkomsten als gevolg van kwijtscheldingsbeleid als oninbaar verklaard. In 2026 zien we lichte toename van oninbare belastingen. De huidige schatting is dat er opnieuw ca. 4 miljoen oninbaar is in 2027. De cijfers worden einde van het jaar herzien indien nodig.